

**Румунија пролази кроз нови талас политичких превирана која би могла имати
далекосежне последице по шесту најмногољуднију земљу ЕУ.**

Скоро годину дана након контроверзних председничких избора, поражени кандидат крајње деснице Ђорђе Симион сада води у анкетама и изазива хаос у румунском парламенту, пише Политико.

Он се залаже за гласање о неповерењу влади следеће недеље, што би могло да сруши премијера Илиеа Болојана и покрене период нестабилности који би угрозио већ несигурне економске изгледе земље.

Земља се суочава са кључним роком у августу за завршетак реформи које би „откључале“ око 11 милијарди евра средстава ЕУ, а аналитичари брину да би борба владе да контролише јавне финансије могла да изазове смањење кредитног рејтинга.

Али бруталне мере штедње спроведене током прошле године ради смањења буџетског дефицита Румуније погодиле су популарност политичара левог центра и либералних политичара који промовишу ове реформе. А Симионови националисти сада виде прилику да профитирају.

Шта се дешава у Румунији?

Укратко, криза у Румунији своди се на сукоб између премијера Болојана, који предводи Националну либералну партију, и његових коалиционих партнера у Социјалдемократској партији (ПСД).

ПСД се прошле недеље повукао из Болојанове коалиције и позвао на његову смену. Странци се не свиђају строге политике штедње премијера, као што су повећање пореза и замрзавање плата у јавном сектору – што је утицало на области које представља – нити његов крут политички стил.

ПСД сада подржава предлог за гласање о неповерењу влади заједно са Симионовом крајње десничарском странком Савез за уједињење Румуна (АУР).

Очекује се да ће гласање о предлогу за „изрицање неповерења“ влади бити одржано 5. маја

Болојан је љутито оптужио лидера ПСД-а Сорина Гриндеану да лаже о томе да ли би био спреман да сарађује са Симионом. Међутим, ПСД тврди да не формира никакву врсту смисленог савеза са АУР-ом изван предстојећег гласања против Болојанове владе.

„Мислим да је ово веома опасно за демократију“, рекао је Кристијан Пирвулеску са Националног универзитета за политичке студије и јавну управу у Букурешту. Заједнички напор да се свргне премијер могао би „леgitимизовати и нормализовати крајњу десницу“, рекао је он.

Очекује се да ће гласање о предлогу за „изрицање неповерења“ влади бити одржано 5. маја.

Шта је на коцки?

Нестабилност у Румунији носи значајне последице ван граница земље. Са око 19 милиона становника Румунија је важан играч у ЕУ, стратешки лоциран на источној ивици блока, граничећи се са Украјином.

Такође је у процесу изградње највеће војне базе НАТО-а на обали Црног мора и игра кључну улогу у безбедности региона, пошто је у Девеселу на југу земље смештен амерички систем балистичке ракетне одбране.

Румунија се до сада показала виталном као логистичко средиште за помоћ Украјини у рату против Русије. Али Симионова странка тренутно има око 35 одсто у анкетама и ако икада дође на власт, могао би да прекине помоћ Украјини.

Симион се такође противи моћи коју Брисел има над јавном потрошњом и опирао би се заједничкој миграционој политици ЕУ.

И овде постоје импликације за политику ЕУ јер је одлука ПСД-а да сарађује са АУР већ узбуркала Европски парламент.

Умиривање тржишта

Много непосреднија брига унутар Румуније су тржишта. Штедња се сматрала кључном за уверавање инвеститора и испуњавање захтева Брисела; 2024. године земља је имала највећи дефицит у ЕУ са девет одсто БДП-а.

„Не можемо себи приуштити смањење рејтинга“, рекао је Раду Магдин, политички аналитичар. „Свакако, сваки политички неред мора бити решен на релативно уредан начин до 15. јуна јер ће агенције за рејтинг испитати румунску ситуацију у јулу, августу и септембру.“ Брзо решавање кризе је стога кључно, рекао је он.

Још једна забринутост је могући утицај на демократију у Румунији. Одлука ПСД-а да се удружи са АУР-ом у покушају свргавања Болојана могла би да се врати као бумеранг, сугерисао је Пирвулеску, тако што ће подстаћи више бирача да мисле да је Симионова странка одржива опција на следећим изборима.

Шта је следеће?

Све стране ће до гласања о неповерењу које се очекује следеће недеље вредно радити на освајању 233 гласа који су им потребни за већину. На папиру, Симионова АУР и ПСД су близу достизања тог броја гласова ако сви њихови посланици буду сложни, али и даље постоји шанса да Болојан и његове присталице победе.

Ако Болојан изгуби на гласању, биће смењен са места премијера. Независни председник центра Никушор Дан ће тада почети консултације са страначким лидерима како би формирао нову коалициону владу, са новим премијером.

У том случају, једна од могућности је да се коалиција између Болојанових либерала и социјалдемократа настави, али са новим, независним технократским премијером – опција коју неки аналитичари и коментатори сматрају вероватном.

ПСД је већ рекао да је отворен за наставак коалиције са другим премијером на челу. Али лоши односи који су се изнедрили из ове кризе – две главне владајуће странке су размениле увреде – могла би отежати поправљање ствари.

Друга опција је да Болојан победи на гласању. У том случају, или би ПСД морао да прихвати пораз или, вероватније, Болојан би наставио да води мањинску владу, приморавајући ПСД да оде у опозицију заједно са Симионовим националистима. Неки сумњају да је ово све време био Болојанов план, према Пирвулескуу.

Хоће ли Симион доћи на власт?

Симион је био опрезан у погледу могућности да преузме улогу премијера када га је Политико питао прошле недеље, али није искључио ту могућност. Међутим, на папиру, ово тренутно делује немогуће, не само зато што је Дан рекао да неће пристати на именовање антиевропских странака (читај АУР) у владу.

Симионова најбоља шанса остаје да освоји власт на будућим изборима — било на парламентарним изборима заказаним за 2028. годину или на председничким изборима који се очекују 2030. године. Превремени избори се сматрају мало вероватним.

Према Пирвулескуу, нема „никакве шансе“ да Симион постане премијер у кратком року. Магдин је заузео сличан став, наводећи да Симион „није заинтересован“ за посао „тренутно“ и да „нема шансе“ да постане премијер.

Како смо дошли догде?

Болојан је пре само десет месеци преузео дужност и покренуо владу да ради на свом кључном задатку – враћању буџетског дефицита Румуније на прихватљив ниво.

То је значило болне мере штедње — опорезивање пензија, повећање ПДВ-а и

замрзавање плата запосленима у јавном сектору, што је изазвало протесте наставника и других. И док је дефицит почео да пада, инфлација остаје висока, а политичка цена веома непопуларних резова је била значајна.

Неки извештаји су такође сугерисали да растуће тензије између председника и премијера нису помогле у решавању кризе, али Данови савезници су то демантовали.

„То није велико пријатељство између њих“, рекао је Пирвулеску. „Председник жели стабилну владу и стабилне институције и забринут је да је то проблем са стилем Илиеа Болојана — то је веома нефлексибилан политички стил. Политика је уметност флексибилности. Он није флексибилан.“

Магдин се сложио. „Један од проблема које је Болојан имао је његова чувена тврдоглавост“, рекао је. „Тврдоглавост понекад може бити веома добра и то називате упорношћу... али када људи имају осећај да сте једноставно крути, антагонизујете многе људе. Верујем да је, како у процени председника, тако и других кључних политичких лидера у Румунији, премијер био превише тврдоглав за своје добро.“

Шта се дешава са румунском политиком?

Многи Румуни су се уморили након година корупционих скандала, као и кризе око наводног руског мешања у председничке изборе 2024. године, што је довело до отказивања целог гласања. Калин Георгеску, крајње десничарски ултранационалиста који је био на путу да победи на тим изборима, тренутно се суочава са суђењем, оптужен за планирање државног удара.

Ипак, Георгеску и даље има значајан број следбеника. Многи Румуни су дубоко скептични према демократији и властима које воде институције њихове земље и верују да је лидер крајње деснице био жртва завере. Георгеску је такође у добрим односима са Симионом, који је прошле године наговестио да жели да га постави за премијера.

Постоји и структурна мана у начину на који функционише Устав земље, приметио је

Пирвулеску. Премијер у Румунији има значајна овлашћења, али је политички ограничен потребом да ради у коалицији са другим странкама током последњих двадесет година – нешто што је довело до осећаја да једна криза прелази у другу.

(Данас)